

вої системи, забезпечити захист цих очікувань.

3. Пропорційність. Вимагає від державних органів влади дотримуватися належним чином пропорційності між цілями, яких має бути досягнуто, і засобами, які ці органи мають у своєму розпорядженні для досягнення цих цілей.

4. Основні права людини.

5. Процесуальні права. Втілення в життя права Співтовариства неодмінно включає в себе запровадження судових слухань, які мають бути справедливими, навіть якщо в законодавстві Співтовариства немає спеціальних гарантій щодо цього. У таких ситуаціях корисним засобом знову стають загальні принципи права. Принцип, який вказує на те, що такі права повинні гарантуватися і що відповідач має право на справедливе слухання та природну справедливість.

Отже, підсумовуючи, слід вказати на необхідність чіткого розуміння змісту понять «право ЄС», «європейське право», що дозволить ефективно провадити уніфікацію та гармонізацію національного законодавства, зважаючи на міжнародні зобов'язання України.

Список використаної літератури:

1. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) – К., 2000.
2. Європейське право // <http://www.glossary.org.ua/catalog/e/>.
3. Крылов Н.Б. Правотворческая деятельность международных организаций. – М., 1988.
4. Кузьмій Д.В. До питання про історію взаємовідносин України із загальноєвропейськими інститутами та про місце Ради Європи у цьому процесі // Актуальні проблеми політики. – 2000. – Вип. 9. – С. 79-82.
5. Левицкий Т.И. Юридическая природа и правовое положение Совета Европы: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1993.
6. Луць Л.А. Генезис ідеї європейської єдності // Актуальні проблеми політики: Зб. наук. праць. – Одеса, 2002.
7. Андрійчук О. Онтологія європейського права // Юридичний журнал. – 2007. – № 1.
8. Европейское право: Учеб. для вузов / Под общ. ред. д. ю. н., проф. Л.М. Энтина. – М., 2002.
9. Луць Л.А. Міждержавна правова система: загальнотеоретичні та міжнародно-правові аспекти // Вісник Львівського університету. – Серія міжнародні відносини. – Вип. 5. – Львів, 2001. – С. 122-128.
10. Кашкин С.Ю. Введение в право Европейского Союза: Учеб. пособие / Под ред. д.ю.н., проф. Кашкина С.Ю. – М., 2005.
11. Азбука європейської інтеграції: Навч.-метод. посіб. / Під заг. ред. І.В. Яковюка. – Х., 2006.

Надійшла до редакції 07.06.2012

НОСЕНКО О.В., кандидат юридичних наук
(Університет новітніх технологій, м. Київ)

УДК 342.55

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС І НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДИ МІНІСТРІВ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Статтю присвячено розкриттю змісту конституційно-правового статусу Ради міністрів Автономної Республіки Крим і перспективам його вдосконалення. Проаналізовано функції, повноваження та компетенція Ради міністрів АР Крим.

Ключові слова: Автономна Республіка Крим, конституційно-правовий статус Ради міністрів Автономної Республіки Крим, правотворчість Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Статья посвящена раскрытию содержания конституционно-правового статуса Автономной Республики Крым и перспективам его усовершенствования. Анализируются функции, полномочия и компетенция Совета министров АР Крым.

Ключевые слова: Автономная Республика Крым, конституционно-правовой статус Совета министров АР Крым, правотворчество Совета Министров Автономной Республики Крым.

The article is devoted to revealing of the scope of the constitutional and legal status of the Autonomous Republic of Crimea and prospective of its improvement. The functions, powers and competence of the Council of Ministers of the ARC are analyzed.

Keywords: *the Autonomous Republic of Crimea, constitutional and legal status of the Council of Ministers of the ARC, rule-making activity of the Council of Ministers of the ARC.*

Сучасний стан державотворення та правотворення в Україні супроводжується глибокими змінами в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах життя країни. Ці зміни зумовлені насамперед завданнями і викликами, які постали перед українською державою в період глобальних трансформаційних процесів у світі. У першу чергу йдеться про необхідність розбудови в Україні гармонійно розвиненого суспільства та правової держави, утвердження демократії та верховенства права, формування конкурентоспроможної економіки.

Реалізація цих завдань у правовій площині видається неможливою без модернізації Основного Закону суспільства та держави – Конституції України – із метою подальшого утвердження в нашій державі верховенства права та демократії. Тому конституційна реформа займає чільне місце в системі реформ, започаткованих у 2010–2011 рр. Президентом України В.Ф. Януковичем, і є, по суті, наріжним каменем сучасних державотворчих і правотворчих процесів. Цьому сприятиме і здійснення ініціативи глави держави щодо створення Конституційної Асамблеї.

Очевидно, що у подальшому діяльність Конституційної Асамблеї щодо модернізації Основного Закону потребуватиме переосмислення як традиційних, так і нових інститутів конституційного права. У цьому аспекті хотілося б проаналізувати особливості сучасного розвитку конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим і такого важливого інституту автономії, як Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Україна, будучи унітарною державою, має складний територіальний устрій, оскільки має в своєму складі територіальну автономію – Автономну Республіку Крим. Під автономією (від грец. «автономія» – «незалежність») в юридичній науці прийнято розуміти відносно самостійне у здійсненні державної влади або місцевого самоврядування територіальне утворення у складі держави.

Наявність автономії у складі унітарної держави є досить поширеним явищем у світовій практиці державного будівництва. Автономії існують у складі таких унітарних держав, як Велика Британія, Данія, Іспанія, Італія, Китай, Португалія, Фінляндія та ін. Наприклад, у Данії статус автономії мають такі її адміністративно-територіальні одиниці, як Гренландія і Фарерські острови; в Іспанії – Андалузія, Галісія, Каталонія, Країна Басків та ін.; у Китаї – Тибет, Синьцзянь, Внутрішня Монголія та ін.; у Португалії – Азорські острови та Мадейра. Автономії існують і у федеративних державах, наприклад, Ненецький, Ханті-Мансійський, Чукотський і Ямало-Ненецький автономні округи у Російській Федерації [4, с. 488].

В Автономній Республіці Крим (далі – АРК) традиційно проживали представники багатьох національностей – українці, росіяни, татари, греки, караїми, гагаузи та ін., тому утворенню автономії на території Кримського півострову сприяли переважно територіальні чинники – історичні, географічні, економічні, побутові та ін. У силу цього АРК є територіальною автономією у складі України, невід'ємною частиною України, складовою системи адміністративно-територіального устрою нашої держави.

Як відомо, остаточне на сьогодні закріплення конституційного статусу АРК відбулося після прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України, яка визначила, що Автономна Республіка Крим входить до системи адміністративно-територіального устрою України (ст. 133) і залишається невід'ємною часткою України (ст. 134) з наданням їй особливих повноважень порівняно з іншими адміністративно-територіальними одиницями [4, с. 490–491].

21 жовтня 1998 р. Верховна Рада АРК прийняла Конституцію Автономної Республіки Крим, а 23 грудня 1998 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» [5], який надав чинності Конституції АРК як законодавчому акту. Цей Закон, по суті, завершив оформлення конституційно-правового статусу АРК [2]. Утім, говорити про вичерпність унормування в чинному законодавстві інституту конституційно-правового статусу АРК було б неточним. До сьогодні цей інститут продовжує отримувати свій розвиток у нових актах чинного законодавства України – законах України, указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України тощо.

Важливим, але до нещодавнього часу маловикористовуваним залишався владний потен-

ціал Ради міністрів АРК. Лише в 2010–2012 рр., багато в чому завдяки ініціативам Президента України, уряд автономії отримав своє належне законодавче та організаційно-правове закріплення.

Колегіальним органом виконавчої влади АРК, який самостійно здійснює виконавчі функції і повноваження, віднесені Конституцією України, Конституцією АРК і законами України до відання АРК, є уряд автономії – Рада міністрів АРК. На сьогодні інститут Ради міністрів України отримав своє втілення, окрім Конституції України та Конституції АРК, у спеціальному законі – Законі України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» від 16 червня 2011 р.) [7].

Рада міністрів АРК є колегіальним органом виконавчої влади АРК, який самостійно здійснює виконавчі функції і повноваження з питань, які віднесені до відання АРК чинним законодавством України. При цьому уряд АРК формується Верховною Радою АРК на термін її повноважень (5 років), відповідальний перед нею та очолюється Головою Ради міністрів АРК.

З питань виконання державних функцій і повноважень Рада міністрів АРК, Голова Ради міністрів АРК, його заступники, керівники відповідних міністерств і республіканських комітетів АРК підзвітні і підконтрольні Кабінету Міністрів України, а керівники місцевих державних адміністрацій – Раді міністрів АРК (п. 5 ст. 35 Конституції АРК).

Основними завданнями Ради міністрів АРК є забезпечення виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради АРК; забезпечення законності та правопорядку, додержання прав і законних інтересів громадян; забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку АРК; виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку; підготовка та виконання бюджету АРК; звітування про виконання бюджету АРК та відповідних програм; забезпечення взаємодії з органами місцевого самоврядування; спрямування та координація роботи республіканських органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю, а також реалізація інших виконавчих функцій та повноважень з питань, віднесених до самостійного відання АРК, а також державних виконавчих функцій, делегованих законами України відповідно до Конституції України.

Конституція АРК у ст. 38 визначає, що реалізуючи свої виконавчі функції та повноваження, Рада міністрів АРК вирішує питання щодо розвитку економіки; планування економічного та соціального розвитку; фінансової, кредитної та цінової політики; промисловості; паливно-енергетичного комплексу; сільського господарства; землеустрою; лісового господарства; водогосподарського будівництва та зрошувального землеробства; організації та розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму; управління санаторно-курортними і туристичними комплексами Автономії; зовнішньоекономічної діяльності; житлово-комунального господарства і благоустрою; торгівельного та побутового обслуговування населення тощо [5].

Для вирішення перелічених питань Рада міністрів АРК наділяється відповідною компетенцією. Так, у Законі України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» від 16 червня 2011 р. компетенція та повноваження уряду АРК визначені в статтях 14–35 і складають, за сутністю та змістом, серцевину цього Закону та однойменного інституту конституційного права [7]. Ідеться про виконавчі функції та повноваження з таких питань, віднесених до самостійного відання АРК, а саме щодо розвитку економіки; планування економічного і соціального розвитку; фінансової, кредитної та цінової політики; промисловості; паливно-енергетичного комплексу; сільського господарства; землеустрою; лісового господарства; водогосподарського будівництва і зрошувального землеробства; організації і розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму; управління санаторно-курортними і туристичними комплексами АРК; зовнішньоекономічної діяльності та зовнішніх зв'язків; транспорту, зв'язку і дорожнього будівництва; житлово-комунального господарства і благоустрою, архітектури і містобудування; торговельного і побутового обслуговування населення; організації та розвитку освіти, науки, культури, мистецтва, охорони пам'яток історії та культури; поліграфії та видавничої справи; охорони навколишнього природного середовища; організації та забезпечення безпечних і здорових умов життя населення, організації та розвитку охорони здоров'я, фізичної культури і спорту; управління майном, що належить АРК, тощо.

Окрім того, Рада міністрів АРК здійснює управління майном, яке знаходиться на її бала-

нсі [8, с. 10-13], засновує свій друкований орган і здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією АРК, законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради АРК, прийнятими у межах її компетенції.

Свого часу найбільш актуальним було питання про те, чи має Рада міністрів АРК повноваження на прийняття саме нормативно-правових актів, інакше кажучи, чи є Рада міністрів АРК нормотворчим органом? Зокрема, правознавці наголошували увагу на тому, що ч. 2 ст. 135 Конституції України містить таке формулювання: «нормативно-правові акти Верховної Ради АРК і рішення Ради міністрів АРК». Застосований вислів не дає можливості отримати остаточну відповідь на поставлене запитання. Досить суперечлива картина і в Конституції Автономії: низка приписів повторює словосполучення Основного Закону (п. 3 ст. 1, п. 2 ст. 2), поміж тим зустрічається й інша формула: «нормативно-правові акти Верховної Ради і Ради міністрів АР Крим» (п. 4, 6 ст. 4, ч. 1, 2 ст. 28) [9, с. 73].

Зміст функцій і повноважень Ради міністрів АРК дозволяє стверджувати, що їх реалізація поза межами нормотворчої діяльності уряду АРК є неможливою. Разом із тим проблематика нормотворчої діяльності АРК та її органів, у першу чергу Верховної Ради АРК і Ради міністрів АРК, зберігає свою актуальність у вітчизняній науці конституційного права. Навіть така фундаментальна монографія, як «Джерела конституційного права України» (2010), здебільшого лише окреслила проблематику юридичної природи правових актів АРК і її органів [1, с. 353-378], але не містила вичерпних шляхів її розв'язання. Це пояснюється насамперед існуючим на 2010 рік станом законодавства про АР Крим.

Нині ж ст. 44 і 52 Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» від 16 червня 2011 р. однозначно та конструктивно, як на наш погляд, унормовують це питання. Зокрема, ст. 44 Закону визначає, що Рада міністрів АРК здійснює свої повноваження шляхом прийняття актів на її засіданнях більшістю голосів від посадового складу Ради міністрів АРК.

При цьому, згідно зі ст. 52 Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим», акти Ради міністрів АРК нормативного характеру видаються у формі постанов Ради міністрів АРК, а з організаційно-правових питань – у формі розпоряджень уряду АР Крим. Постанови Ради міністрів АРК, крім постанов, що містять інформацію з обмеженим доступом, набувають чинності з дня їх оприлюднення, якщо інше не передбачено самими постановами, але не раніше дня їх оприлюднення, а розпорядження – із дня їх прийняття, якщо такими розпорядженнями не встановлено пізніший строк набрання ними чинності. Ці правові акти Ради міністрів АРК, і нормативні, і розпорядчі, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими для виконання на території АРК усіма підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, їх посадовими особами [7].

Чинним законодавством встановлені й механізми позасудового та судового контролю за відповідністю правових актів АРК. Так, ст. 52 закону про Раду міністрів АРК передбачає, що акти Ради міністрів АРК можуть бути скасовані Президентом України. До того ж акти Ради міністрів АРК з питань здійснення державних функцій та повноважень, у разі якщо вони суперечать Конституції та законам України, актам Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституції АР Крим і нормативно-правовим актам Верховної Ради АРК, можуть бути зупинені Верховною Радою АРК з одночасним зверненням до Президента України про їх скасування. Акти Ради міністрів АРК з питань, віднесених до самостійного відання Автономії, у разі якщо вони суперечать Конституції та законам України, Конституції АРК, нормативно-правовим актам Верховної Ради АРК, також можуть бути скасовані Верховною Радою АРК.

Нормотворчі повноваження АРК у особі її уповноважених органів не заперечують здійснення цими органами нормопроєктного забезпечення діяльності Президента України. Так, ст. 5 Указу Президента України від 15 листопада 2006 р. № 970 «Про Положення про порядок підготовки та внесення проєктів актів Президента України» уповноважує вносити правові акти Президента України Раду міністрів АРК [6].

Разом з тим із часу прийняття указу Президента України від 15 листопада 2006 р. № 970 «Про Положення про порядок підготовки та внесення проєктів актів Президента України», Рада міністрів АРК не змогла повною мірою застосувати свій нормопроєктний потенціал щодо розробки проєктів актів Президента України для захисту власних законних інтересів і утвердження правового режиму найбільшого сприяння реалізації своїх функцій і повноважень, установлених у чинному

законодавстві України. Це було зумовлено багатьма причинами: дуалізмом виконавчої влади і послабленням повноважень глави держави у парламентсько-президентській республіці в 2006-2010 рр. і залежністю Ради міністрів АРК у питаннях своєї організації та діяльності одночасно від Верховної Ради АРК, Президента України і Кабінету Міністрів України тощо. Очевидно, що нині, після прийняття Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» і низки інших нормативно-правових актів, АРК має більш активно використовувати не лише власний нормотворчий, а й нормопроєктний потенціал, апелюючи до суб'єктів законодавчої ініціативи, насамперед до Президента України, щодо внесення вкрай необхідних для розвитку автономії законопроектів, покликаних забезпечити успішний соціально-економічний і гуманітарний розвиток Автономної Республіки Крим в умовах викликів сьогодення.

Список використаної літератури:

1. Джерела конституційного права України: Монографія / Відп. ред. акад. Ю.С. Шемшученко і О.І. Ющик. – К., 2010.
2. Копиленко О.Л. Конституція Автономної Республіки Крим: проблеми прийняття, затвердження, реалізації. – К., 2001.
3. О порядке опубликования и вступления в силу нормативно-правовых актов Верховной Рады АРК и Совета министров АРК: Положение, утв. Постановлением Верховной Рады АРК от 21.04.1994 // Сборник нормативно-правовых актов АРК. – 1999. – № 4. – Ст. 335.
4. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підруч. / За заг. ред. В.Л. Федоренка. – К., 2011.
5. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 р. // ВВР. – 1999. – № 5. – Ст. 43.
6. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15 листопада 2006 р. № 970 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 47. – Ст. 3123.
7. Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим: Закон України від 16 червня 2011 р. // ВВР. – 2012. – № 2-3. – Ст. 3.
8. Федоренко В.Л. Правовий режим власності Автономної Республіки Крим у контексті новелізації національної правової системи // Правова реформа в Україні: Матеріали II міжвуз. наук.-теорет. конф. – К., 2010. – С. 10-13.
9. Швачка Г.О. Правова природа нормативних актів Автономної Республіки Крим: Дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2004.

Надійшла до редакції 24.05.2012

ХРИСТОВА Ю.В., кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 341.244

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОКРЕМІ ГРУПОВІ ЗЛОЧИННИ

Статтю присвячено пошуку шляхів забезпечення реалізації в Україні положень міжнародних договорів у сфері протидії злочинності щодо відповідальності за окремі групові злочини.

Ключові слова: міжнародний договір, протидія злочинності, груповий злочин, організована злочинна група.

Статья посвящена поиску путей обеспечения реализации в Украине положений международных договоров в сфере борьбы с преступностью об ответственности за некоторые групповые преступления.

Ключевые слова: международный договор, борьба с преступностью, групповое преступление, организованная преступная группа.

The article is devoted to the search of ways of providing of realization in Ukraine of positions of international agreements in the field of fight against criminality about responsibility for some group crimes.

Keywords: international agreement, fight against criminality, group crime, organized criminal group.

